

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI LAKÁS:

Széchenyi-tér, a hídkaputól kimenet balra a 26. szám alatti ház emeletében.

Megjelen e lap hetenkint 3-szor u. m. kedden, esztendőnkön és szombaton délen. Ára évenként 3 ft. o. é. Hirdetési ár: 5 hasábos sorért 1-ör 7 kr., 2-ör 6 kr., 3-ör 5 kr. o. é. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előzetes s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.

A nyitottérik ezeknek sora után 20 kr. előleg befizetése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középütea, STEIN J. könyvkereskedése.

Előfizetési díj

K. KÖZLÖNY

1865-dik évi folyamára.

Egészévre 12 forint.

Félévre 6 „

Évnyegyedre 3 „

Az előfizetési pénz kiadó Stein János középütea könyvkereskedésébe küldendő, hol a megrendelt példány pontos megküldéséről intézkedve van.

Még valami Kolozsvár törvénykezése körül.

(F. M.) E kérdés menetéről és állásáról megelőző cikkünk után hívebben értesülvén, még valamit elmondunk róla és körülette:

A városi közönség 1862. dec. 13-kán kelt felterjesztésében kimutatván, hogy a majorság-pénztár, a megelőzőt évtized alatt, deficitbe jött, holott a polgárság is korcsmárlási jogát ideiglenesen a köznek áldozta, és minden adó-forint után 40 kr. rovattal fizetett: kérte, hogy a közigazgatás és igazságszolgáltatás költségei hordozására az országos pénzalapból egy évenkénti 30,000 ft. általán utalványoztassék, minthogy az ily költségeket az országos pénztár köteles fedezni, melyben a városi 100,000 ft. direct és 300,000 ft. indirect adó arányában tetemes domestica contingens foly be, és minthogy ezen pénztárból fedeztetnek a más törvényhatóságok hasonló költségei is.

Erre két év eltöltével, 1865. januarius 20-ról, érkezett meg a felfelsőbb válasz, mely a kérést megtagadja, azonban megengedi, hogy a város területén igazságszolgáltatás észrevett hiányain s a kimerült pénzügyviszonyokon azáltal legyen segítve, miszerint addig is míg a bíróságok a királyi előterjesztés alapján alkotmányos uton szerveztetnének, a városi törvényszék teendőjének egy része folytatásától felmentessék. Mire nézve nyilatkozatra szólított fel a közönség: kíváná-e önként a bírói teendők némely ágazatait, és melyeket egy más, illetőleg a kolozsmegyei törvényszékre átruháztatni?

A városi esküdt közönség e felszólításra tagadólag nyilatkozott, felfejtven: hogy ő jelen szerkezetében nem is illetékes közjogi kérdések tárgyalására, de különben is a törvények által biztosított, s a város erkölcsi érdeke előmozdítására szükségelt autonómiát — miről csak törvényhozás rendelkezhetik — nem látja feladhatónak, valamint azt sem látja át, hogy a czélba vett uton a pénztári viszonyokon segítve lenne; mert az itt tárgyandó bírósági teendőkért a jelen személyzetet meg kellene továbbra is tartani, annál fogva ragaszkodott előbbi kéréséhez, és kijelenté, hogy már mártius havában a személyzet fizetését a majorság-pénztár teljesíteni nem képes.

Ily körülmények között tehát végül is más segítő út és mód nem leendő, minthogy a magas kormány a kért és szükségelt összeget az országos pénzalapból utalványozni fogja.

De ezáltal csak a kimerült városi pénztáron lesz segítve, az itteni igazságszolgáltatás észrevett hátrányain pedig még nem, és ez utóbbi az, a miről ezuttal főképp szólni akarunk, azon számtalan peresek érdekében, a kik e városi törvényszéknél kénytelenek az igazságot keresni.

Az erdélyi főbb birtokosság nagy része Kolozsvárra van összpontosulva, ideiglenes vagy állandó lakást itt tart; ha a kereskedelem itt nem nagy kiterjedésű is, de a pénzület nagyban foly; az itt nem lakók, s a külföldiek is sok váltó és másnemű fizetéseket intéztetnek ide; annál fogva váltó és más adósságos kereset annyi halmozódik itt össze, a mennyi Erdélynek nagy részében együtt vége meg nem fordul; ezekhez járul az itteni polgárság tömérdek adósságos és más realis s bünyfenyítő pere. Köztudatu keserű tapasztalás az, hogy a jelen mostoha időkben nem csak a realis és bünyfenyítő, hanem kivált a

váltó és más adósságos keresetek roppant terjedelmet vettek; a bukások és így a eridák s kiegyezkedési tárgyalások a bírói teendőket tetemesen, s fájdalom, naponta szaporítják stb. Mindezek folytán a városi törvényszék ügyleti száma a polgári perekben 10,000, bünyfenyítő ügyekben 1,000 körül jár évenként.

Nézzünk bele a királyföldi hatóságok igazságszolgáltatási foglalkozásába, párhuzam és tanulmányozás tekintetéből! 1863-ki 557 főkörm. sz. alatti kimutatás szerint, 1862-ben volt a törvénykezési ügyleti szám, még pedig az illető várost a vidékkel és székekkel együvé véve:

Szebenben	5,459
Brassóban	4,494
Beszterczén	1,419
Szászvároson	1,337
Segesvárt	899
Medgyesen	808
Szászsebesen	710
Köhalomban	293
Szerdahelyen	155
Nagy-Sinken	91
Ujgyházon	71

összesen: 15,736.

E számokat szembe téve a itteni ügyleti számokkal végzetlen különbség mutatkozik az itteni és ottani bírói foglalkozás terjedelmében, pedig mindkét helytt ugyanazon törvény és formák szerint foly az eljárás, s azt sem mondhatni, hogy az itteni számok, illetőleg perek fontossága amazokkal ne mérközhethetnek. Így hát a kolozsvári törvényszéknek szinte annyi teendője van, mint a szebenin kívül, a más 10 szász törvényszéknek együtt véve. A mi pedig a bírói teendőkkel foglalkozó személyzetet illeti: a szászoknál a közigazgatás, a törvénykezés, s talán a majorsági ügyek kezelése is még tisztán elkülönítve nem levén, s a hivatalnokok a tartományi pénztár rovására együttesen szerveztetvén, a mint az általános létszámból hozzávetőleg kivehetni, a törvénykezésre jut hatóságokként annyi személyzet, és pedig magas fizetéssel, (a szebeni és braszóli senatorok fizetése levén 1000 és 1200 ft.) a mennyi a kolozsvárra; és így tiszter akkora személyzet foglalkozik ott, mint itt, ugyan annyi munkával.

Nagyon természetes tehát, hogy a szászoknál az igazságszolgáltatás nagyon rendszeren, pontosan és gyorsan folyhat, valamint az is önként érthető, hogy Kolozsvárra éppen ellenkezőleg áll a dolog, és a ki azt hiszi, hogy itt ennyi teendők, és ekkora személyzet mellett, minden igényeknek megfelelő igazságszolgáltatás van, vagy lehet, sőt éppen követeli, hogy legyen, annak a törvénykezés köréről kellő fogalma nincsen.

Az itteni bírói összeírások, lefoglalások, becsülk, árverések, határozatok, s más bírói szemlélt és kiszállást föltételező működések, szóbeli és végtárgyalások, nyomozások, egy szóval csak magok a rögtönös folyó teendők annyira igénybe veszik és kimerítik az itten alkalmazott 6, 7 bírósági tagnak erejét és idejét, miszerint a mellett, hogy ezeket sem végezhetik rendszeren és pontosan, a derekas perek ellátására, s más terjedelmesebb tárgyak kellő elintézésére éppen reá nem érnek. Innen következik, hogy a foglyok elítélletlenül, a fontosabb polgári perek ellátatlanul vesztgetelnek, a crida, kiegyezkedési s más tárgyalások késnek, a számtalan hagyatéki, gyámsági és árvai ügyek merőben háttérbe szorítva állanak stb. stb.

Mindezen hiányok és fogyatkozások már ezeltől évekkel illetékes uton föl levén fedezve, azok orvosoltatása iránt figyelmeztetés és ajánlat tétetett, hogy egyfelől a személyzet erősíttessék, másfelől a város területére kiterjedő egyes bíróság felállíttassék, minek eddigi elmulasztása egyik legnevezetesebb gát volt a törvénykezés haladásában, társas bíróság kénytelenítettvén foglalkozni a kisebb fontosságú ügyekkel is.

Efféle intézkedések az autonómia és a törvény sérelme nélkül, sőt éppen ezeknek kívánalma folytán megtörténhetők lettek volna, és akár a pénz nem léte, akár más okok miatt halasztatnak, egyformán keserves az ezer meg ezer pereseknek, kik az itteni késedelem miatt tetemes károkat, néha tönkre

jutást szenvednek; és pedig nemcsak a városlak, hanem, mint előbb mondók, számtalan idegenek sorsa forog itt kockán.

Az államnak feladata: pontos és gyors igazságszolgáltatásról gondoskodni, mit a közönség most annyival is inkább megvárhat, minthogy ötlet is egyfelől haladékot nem tűrő nyomorúságok terhelik, másfelől a törvénykezés költségeit már csak a bélyegadóval is bőven kiszolgáltatja.

Alig hiszszük, hogy a törvényhozás a kor kívánalmait félreismerve, s a városok és polgári elem érdekeit, úgy azok érdemeit és hivatását az államéletben szemlélő tévesztve, a városokat autonómiájuktól megfosztassa, idegen hatóságoknak alárendelje, idegen elemekbe beolvaszsa, s ezek által elnyeletni engedje; de történjék ez is meg, még akkor is a Kolozsvárra ténylegesen létező, és nem ignorálható jogügyleti viszonyok kikerülhetlenül igényelni fogják, hogy itten egy jól berendezett külön törvényszék tartassék fenn; annál fogva az alkotmányos szervezésig is okvetetlen intézkedni kellene ezen haladékot nem szenvedhető hátrányokon, és pedig annyival inkább, minthogy az alatt is, míg e cikkünk készült, fájdalom temérdek bírósági teendők merültek föl a városon!

4010 — 1865.

Hirdetmény.

A nagyméltóságú királyi udvari kancellárának idei január 31-kéről 225. szám alatt a királyi főkörmányszék elnökségéhez intézett leirata szerint a török portával a juhászatoknak törökföldeni legeltetése felett 1865-dik évben kötött, s ugyanazon évi birodalmi törvénylapban 112. szám alatt megjelent szerződés a maga rendin felmondván, a török kormány a cs. kir. külügy miniszteriumhoz idei január 4-ről eljuttatott jegyzék irata alapján, az erdélyi juhászatoknak törökföldről való kihajtására véghatár idétől mind a két kormány által folyó 1865-dik évi augustus 23-dik napja tüzetelt ki. Mi az illető juhok gazdák érdekében azon figyelemzetéssel tétetik ezennel közbirré, hogy a fűnemlített, s az 1865-dik évi birodalmi törvénylap 112-dik szám alatt közbirré tett legeltetési szerződés idei augustus hó 23-kán erő nélkülűvé válik.

Az erdélyi királyi főkörmányszéktől.

Nagy-Szeben, február 15-kén 1865.

Kül- és belföldi levelezés.

Bécs, márt. 3.

Farsangi idényünk ünnepelesen eltemetett, az újság szerkesztőknek meggyúlt a bajok, farsangi krónikájukból kikoptak, keresve keresik a tárgyat tárca czikkeik számára; de hogyan szorultatnának meg Bécsben? A farsang következményei, a nagyszerű „baeringschmausok” stb. elég tárgyat nyújtanak. A farsang következményei nem a legörvendetesebbek. A zalogházak még csak most vétetnek igazán igénybe; hát még a szegény kis lutri! Hisz pótolni kell a nagy deficitet s néptünk jelen művelődési fokának természetes kifolyása, ha ilyenféle eszközökhöz folyamodik. S hogy ne ingereltessek a szegényebb sorsu lutri szenvedélye, ha még újságaink is terjesztenek oly híreket, melyek szerint egy valakinek megjelent álmanban édes anyja, s felszólítja másnap egy bizonyos pár órányira eső városba menni, s ott egy bizonyos lutriban három kijelölt számot tenni. Szót fogadott az illető s exstratóra játszván, tíz ezer frtot nyert.

A fr. bl. szerint egy magyar szolgáló éppen a reichsrath épületje előtt szűllvén, az újonaszült magyar annak láttára annyira megijedt, hogy rögtön ríni kezdett.

Nagyobb s elterjedtebb lapjaink figyelmét jelenleg III. Napoleon „Julius Caesarjához” írt előbeszéde veszi igénybe. Ez előbeszéd, mely a többek közt már azért is érdekes, mert rövid, a N. fr. Pr. így ítel: Ezen előbeszéd sem a gondolatok gazdagsága s a felfogás újsága, sem ragyogó s világos irány által kitűnő. Ilyen előbeszéddel egy író, ki egyszersmind nem részestul azon szerencsében császár is lehetni, nem volna képes, bár rövid időre is a műveltek figyelmét magára vonni. A lángész feljogosítása, minden emberi lételeket eltiporni, a jognak, kötelességnek, erkölcsnek minden kitélét elszakítani, a lelkiismeret íseit megvetni, hogy tehetőség, esel s hatalom által, az emberi dicsvágnak legmagassabb célja, a minden jogaitól megfosztott tömeget egy egyes parancsai alá; ezen feljogosítás, melyet tagadunk, Carlyre, az angol s Mommsen, a német íróktól, több szellemmel, több

tudománnyal, s vakító dialektikával, melynek itt nyoma sem találatik, kísértetett meg bebizonyíttatni. A lángész csarnoki hatalmának igazolása azon megjegyzés által, hogy az ő segítségével a népek évek alatt annyit végeznek, a mire különben évszázadok alatt sem volnának képesek közhely, mely csak annak szájában hangzik érdekesen, ki Caesar történelme által a nagybátya dicsőítését akarja előmozdítani, s legalább is azon dicsvágy tünik ki belőle, Caesar ücsce, idejének Octavianus Augustusa lehetni.

A budget feletti tárgyalás folytatása azon felelettől függött, melyet a ministerium a pénzügyi bizottmány kérdésére adott. E tárgy feletti elmékedését a N. fr. Pr. körülbelül így végzi: „A ministerium hibája, hogy politikája által a szabadelvű pártot oly igen elidegenítette magától, hogy jelenleg minden nehézség nélkül kibékülésre számíthatna. A szabadelvű párt ön megtagadással ment előre már az elmúlt években, s a ministeriumtól nem pártolt el egy döntő kérdésben sem. De eddigelé csak azon gyümölcsöt hozta ezen engedékenység, hogy a ministerium mindig ön akarattal lett, s mindig új engedményeket követelt. De végre vissza borzad az oppositio politikai lelkiismerete, azon gondolat előtt, hogy az alkotmány 13. §. s annak ministerialis magyarázatát, könnyveden, bizalmasan mellőzze. Sunt certi denique fines, az engedékenység, az engesztelhetőség, a békekedvnek is végre vannak korlátai. Jelenleg elértük ezen korlátokat s viszont engedmények nélkül a ministerium alig teendhet szert engedményekre!

Ezen viszont engedmények a ministerium részéről megadtak, a pénzügyi bizottmány tegnapelőtti ülésében; azon oly nagy titokba burkolt szám, mely az 1865-re szóló megtakarítást foglalja magában, kimondatott, husz egy tized millió ftot tesz.

K. S.

Besztercze, mártius 3.

Nyolczvankét évi kérelmezés után az itteni ev. ref. ekklezsia, mely áll a hason vallásu cselédseg, mesterlegényeket és a katonaság közt levő ref. egyéneket ide számítva, mintegy kétszáz lélekkel, a besztterczevárosi közönségtől templom helyet nyert ingyen, azonban oly feltétel mellett, hogy először 10 év alatt tartozzék templomot építeni; másodsor, hogy az építés megkezdéseig évenként nyolcz forint taxát fizessen; és harmadsor, ha az építést 10 év alatt meg nem kezdené, a kijelölt hely visszaszálljon a város birtokába.

Hosszas és e lap terjedelmét felülmúló lenne, annak megmutatása, hogy miért, és mely fontos okok miatt oly szükséges Besztterczén a ref. templom építése; egyszerű motívumnak elég az is, hogy Besztterczén és vidékén a ref. tősgyökeres magyar emberek, részint szászokká, részint és nagyobb részben oláhokká lettek, innen erednek az ezerekre menő Gondos Michelek, Kisch Jóhannok, Rákóczi Györgyek, Booskai Ifjéniak és Boronkai Gligorok stb. stb., de mindenek felett keserves állapot az, midőn egy városban együtt lakó ev. ref. keresztények az isten igéje hirdetését magánházaiban, vagy mint ez az itteni professoratus jogából történik, az iskola rajzteremében gyakran botrányosan háborgattatva, élvezheti.

A templomhely tehát meg van, az építés sietős, de pénz kevés, alig megy 240 oszt. forint, mely e napokban Regius József itteni evang. luth. vallásu kovácsmesternek 63 o. értékű forint ajánlékával szaporodva 303 forintot teszen, és építeni pedig mégis kell, és pedig sietősen kell!!!

Országos házaló koldulást rendezni nem fogunk, ez nemcsak lealacsonyító, de azt is tudjuk, hogy azzal már csak azért sem lehet czélt érni, mivel a gyűjtött filléreket a gyűjtő egyének szeliden szólva elélik; hanem, ha a püspöki közbenjárás útján a kormányi engedélyt megnyerjük, fordulni fogunk e két testvérházában a tehetősebb ev. ref. birtokosokhoz személyesen, a vagyonosabb ev. ref. ekkleziákhoz, és kéregetést csak a nagyobb városok területén eszközölünk, s ez utolsót oly biztos és hiteles személyiségek által, kik felől a kegyes adakozó meg lehet győződve, hogy adománya a kitűzött czélra fog beszozáltatni.

Ennyit tartottunk szükségesnek hirlapilag közleni, kérést a t. szerkesztő urat tőlünk annak idejében erkölcsi segélyt meg nem tagadni!

A besztterzei ev. ref. ekklezsia tagjai.

Dézs, február 27.

A „Korunk” 21-dik száma által jogosultnak érzem magamat felszólalni, azon bántólag érintett magyarait ellen, hogy a dézsi játékony nő-egylet által február hó 11-kén rendezett bál estélyünkön

nem kellett volna egyetli tagokat cselédi kötelesegre felhasználni.

Igen sajnálom, hogy egy ily ferde fölfogás létezhetik, és még sokkal inkább sajnálom, ha ne talán akadna valaki, ki ez elejtett hibás megjegyzést, üdvös czélunk akadályozására felhasználná.

Gyűződjének meg mind azok, kiket a cselédi kötelesekre ítélt hasonlatosság sértette: hogy én, mint ez egyet elnöke a következőleg felelős rendezője a tisztelt egyetletnek, nagyon megsértve érzésem önmagamot azon egyetli társunk által, ha csak egy is föltételezhető lehetne közös czélunk gyarapítására működött hönleányainknak, a ki e nem létező állítást valóságnak vehetné.

Hogy azon tévesztett hasonlatosságot a lehető rossz akaró előtt megsemmisítem, bizonyosságát eljárásunknak felmutathatom számos pártólunk megjelenések által, a czél szentsége iránt felkarolt eredményt, melyet cselédi kezeléssel soha egybegyűteni képesek nem lehetnek vala. És ha a társaim figyelmük minden előékenységre ki terjedett, ezt gondolatom szerint megdicsérni lovagiasabb lett volna, mint megrógni. Mert csakis egyetletünk általános bizottmányának páratlan lelkesült kessége jutalmul tulajdonítható a bevett szép jövedelem.

Igen jól esett volna a levelező ur tolla után olvasni azon mozzanatot, mely a választó falak leomlását kiemelöleg említi, ha ugyan azon czikke által az egységet, nem pedig az idegenséget eredményezné, s jövőre szívesen fölkerem, ha azon szép czélt, melyet egész lelkünk buzgalomával fölkaroltunk, elő nem mozdíthatja, de ne akadályozza.

Ön igen jól tudja: hogy nálunk az előítéletek mily nagy mértékben szerepelnek, mennyit küzdöttünk, s küzdünk jelenleg is a jótékony nő egyetlet létrehozásáért, és éppen ekkor, önnök hírlapilag közretett megjegyzése, az érintett választó falakat inkább magasabbra emeli, a helyett, hogy leomlását elősegítse.

A gazdag é-t-t-e-r-e-m rendezetétől, mint ön szíveskedett megjegyezni, sajnálom, ha ön kiélegetlenül távozott. De valjon a szép szemek találkozásával a költészet föllobbanásai nem bagyták-e önt ételhez jutni, vagy más egyéb érdek? legyen ez talány.

De arról gyűződjék meg tisztelt levelező ur, hogy azon szép szemek mosolyai, mind megannyi eszményei voltak a részvétnak, s szánakozásnak azon szent czélra törekedve, egy pár árva gyermek, vagy sinlőd betegszámára filléreket gyűjteni.

En azt hiszem: hogy mi terhelt vállalatunkkal üdvösebb czélt tűztünk magunk elébe, hogyssem azok, kik nyilvános vagy magányi gunyolódások által egy századdal hátrább maradásukat élvezik, minket odajuttatnának, hogy mi kölcsönös teljes bizalommal meg ne óvunk egyetletünk lapfény tisztaságát, mint szintén az egyetlet javára lekütelező szavunk szentségét.

A „Korunk“ rendes levelezőjét fölkerem, hogy ha szíves leend jövőre egyetletünkről írni, alázza ne magasztaljon.

Weér Katalin

mint a dézsi nő egyet elnöke.

TARCSA.

ÉSZREVÉTELEK

Bonaparte Napoleón élete és jelleme felől.

Channing (olv. Csenning) E. W. után angolból.
(Folytatás.)

Azon a megjegyzésen kezdjük, hogy az igazságosság iránti figyelem megemlíteni Bonaparte-éval szemben, hogy ő veszélyes behatások alatt nőtt fel, zűrzavaros napokban, midőn az emberek lelkiállapota nagyon meg vala rázkodva, midőn régi intézmények felforgatva, régi meggyőzések megrendülve, régi korlátok lerontva valának; midőn a vallás tekintélye lábbal tapodva és az ifjúság szokatlannul, egész a féktelenségig szabadjárta. vala hagyva; midőn a képzelődőtehetség lázas felindulásba volt hozva valami határozatlan jó után ábrándok által, s a szenvedélyek milliói részvéte által ellenállhatatlan árfojlammal dagadtak vala fel. A jellemre nézve egy veszedelmesebb iskolát alig lehet gondolni. Egyedül csak az a mindeneket látó valóság, a ki teremtményeinek kísértéseit és a szív rejtekeit ismeri, képes megítélni, hogy mekkora mértékben szelidítik a bűntényeket az ilyen mostoha körülmények. Ezekről meg kell emlékeznünk, ha olyan emberek élettörténetét vizsgáljuk, a kik mielőttünk ismeretlen kísértéseknek voltak kitéve. De azért, hogy valamely gonosztevőnek vétké az ő nevedésében és külső viszonyaiban előfordult szerencsétlen körülmények szempontjából kibehedhetik, még sem szabad nekünk az igazság és igazságtalanság közötti változhatatlan különbségeket összezavarnunk, s kárhözható ítéletünket visszatartanunk az olyan szörnyű dolgoktól, a melyek szelítség és hosszúra nyomorúságot és rabszolgaságot árasztottak el.

Hasonlóképpen tartozunk Napoleonnal szemben megjegyezni azt, hogy a katonai és politikai életre vonatkozó bűntényeket illetőleg valamely, saj-

Hazai intézetek

Az erdélyi muzeum részére 1865 febr. havában begyűlt adományok jegyzéke.

I. Könyvek s kéziratok: A belga kir. tudom. akademiától Bulletin 1863. 1864. és Annaire 1864. 4. köt. — A bajor kir. tud. akademiától Sitzungsberichte 1864. II. Bd. 2. Heft. — A güttingeni kir. tud. társaságtól, Nachrichten aus dem J. 1864. — A siebenb. Verein für Naturwissenschaften-tól. Verhandlungen und Mittheilungen 1863. pro 8—12. 1864 pro 1—8. — Gróf Mikó Imre ő exejától 1 nyomtatvány és egy oklevél másolat. — B. Radák Istvánné szül. gr. Rhédey Klárától régi térképek 5 köt. — Özv. Herezeg Jánosné, szül. gr. Lázár Klárától Cicero összes levelei. Ford. Fábán Gábor. Pest. 1861—1864. 7. köt. — Torma Károlytól Fővárosi lapok 1864. I. félv. — Kis Károlytól, Saur Ábrahám, Diarium Historicum, Das ist Haus und Kirchenchronica. Franckf. 1582. 2r. (Erdélyt illető érdekes kéziratí jegyzetekkel.) — Szilágyi Ferencztől. A Hóra támadást illető különféle hírlapi cikkek 1. füzetben — Szilágyi Sándortól Musei Hedervarii Pars I. Vindobonae. 1814. 4r. — F. Szabó Sámuel-től. A magyar korona országainak rövid földrajza I. rész, 3-ik kiad. Kolozsvár. 1865. — Stein János nyomdájától kolozsvári naptár 1865 re. és erdélyi képes naptár 1865-re. — Pápai Lajosné szül. Tarsoly Esztértől, 20 darab eredeti oklevél, a XIV. és XV. századból. — Horváth Ákóstól egy eredeti török oklevél.

II. Régiségek és érmek: Somlyai Lászlótól 1 ezüst pénz. — Torma Károlytól 1 ép és 1 csomka bronz fejseje, 1 bronz karika, 1 apró bronz csatt, 1 gyöngytörredék, 6 ezüst 4 réz pénz, közte a Radnán talált V. István féle eddig egyetlen dénár. — Dobieczy Sándortól 4 ezüst 11 réz pénz. — Dézsi Jánostól 5 ezüst 1 réz pénz. — Némethi Józseftől 4 ezüst 3 réz pénz. — Nagy Lajos tanártól 1 kis intaglio 2 ezüst 1 réz pénz. — Benedek Istvántól 1 ezüst pénz. — Királyi Józseftől 1 ezüst pénz. — Kövári Lászlótól 19 ezüst 3 réz pénz. — Ábrahám Mártontól 30 ezüst 4 réz pénz. — Buczy Emiltől 1 réz 1 ón pénz. — Kántor Józseftől két ezüst 1 réz pénz.

III. Természeti tárgyak: Knöpfler Károlytól 1 fringilla canaria nőstény. — Vásárlás és a személyzet saját gyűjtése után 2 Tetrao bonasia him és nőstény, egy fringilla domestica him, 1 farkas koponya. — Némethi Józseftől 5 db. ásvány. — Torma Károlytól 2 db. közet. — Kolozsvári úrtól Kolozsról 3 db. jegeczes kő.

Közi

Finály Henrik,
titkár.

Nemzeti színház. Martius 2-án Boér Jánosné jutalmul: „Egyik sir a másik nevet“, francia színmű 4 felv. Színpadunkra most kerülve először e darab, mint újdonságról szólunk pár szót. A szerző — Dumanoir — a francia színmű irodalom legrégibb matadorai közé tartozik, ki Dumas, Sue, Scribe, Mellesvil, Cairol, Anicet, Masson, Bourgois és a többivel alapíták meg Franciaországban a regényes drámaírodalmat, mely több

nálra méltó eltompulása uralkodott és uralkodik maig is az erkölcsi érzésnek. A nyilvános élet férfiai által nagy mértékben elkövetett bűntények soha sem gerjesztették föl ellenük azt az őszinte lélek-ből származó utálatot, a mely a magánosok büntényét követi. Ugy látszik, hogy a népek azon együgyű és örvöngő bámolás által, a melylyel győzelmes zsarnokoknak adoznak, mintegy udvarolnak az erőszaknak és a szolgaságuk. Azok a bűntények, melyektől az emberek testileg és lelki-leg legtöbbet szenvedtek, még most is büntetlenül maradnak. Igaz, hogy a keresztény vallás a gyárlás és szidalom büntető szavait adja ajkainkra a fennhéjázók és erőszakoskodók ellen. Hanem ezek a büntető szavak eddigelé még nem sokkal többek, mint cseöng hangok és általánososságok. Inkább csak formaszertűség kedvéért ismétlődnek. A mint olvasunk, avagy halljuk őket, szintugy érezzük, hogy hiányzik belőlük a mélység és az erő. Nem benső, nem ünneplés és lángoló meggyőződés ezek, a melyek a fellázadt kebelből a valódiságnak oly hangján törjenek elő, hogy előttük a bűn megfélemlülve süllyedjen alá. Az igazi erkölcsi érzést a közügyi férfiak bűntényeire vonatkozólag szinte meg ezutánra kell fölkelteni. Ennélfogva azt hisszük, hogy egy olyan jellem, mint a Bonaparteé, a maga rosszasságának csekély öntudatával fejlődött ki, és hogy a társaság, a mely az ő kifejlődéséhez oly nagy mértékben járult, felelős az ő létezéséért, és egy részben érdemes arra a nyomorra, melyet az eláraszt.

A legelső befolyásokról, melyek alatt Napoleon képződött, keveset tudunk. Egy katonaiskolában nőttékett, s ez-féltünk tőle, nem olyan intézmény, a mely alkalmas legyen az erkölcsi érzésnek nagy gyöngédséget avagy függetlenségét ki-jeíteni; mert az ifjú katonát arra tanítják, hogy az ő legelső kötelessége előjáróinak engedelmessékedni a nélkül, hogy e részben lelkiismeretét megkérdézné; továbbá arra, hogy az emberi életet egy másiknak a parancsára oltsa ki, hogy hajtson végre egy olyan ténny, a mely mindenek felett megki-

mint három évtizeden keresztül megtörténnél tartá feun magát, míg a legújabb időkben az ifjú Dumas, Feuillet Octáv, Sardou és a többiek szorított le amazokat a Theatre-Francaise világhírű deszkáiról. A szerző egyike azoknak, kik az újabb iskola hőseihöz csaptak át szerencsét próbálni, s mint látszik, ha nem is éppen a régi fényvel, de minden esetre sok sikerrel állották ki a próbát. Az „Egyik sir a másik nevet“ kétségen kívül a francia színműirodalom jobb termékei közé tartozik, s áttűtetésén csak örvendhetünk, hasonlíthatatlannul jobb lévén e nemű hazai gyarló termékeinknél, sokat még azok közül sem véve ki, melyeket 100 arannyal kénytelen megjutalmazni irodalmunk. Az alapszeme ha nem is új minden ízében, de koránt sem elcsépett; a jegyző — Bodaut — alakja pedig olyan kerek, olyan elevenen van tartva, hogy maga Sardounak is becsületére válhatna, ki pedig hogy minő mestere az ilyen alakoknak, a legújabb színműveiben láthatunk. Általában az előadás elég sikerült s összesség volt. A jutalmazott Rey asz-szonyt szinte kifogástalanul adta. Az ilyen alakok a legszebben sikerülnek Boérnél, kinek legfőbb érdemei közé tartozik, hogy szerepeinek nem csak a fény-pontjait igyekezik kiemelni, hanem folyvást lelkiismeretes pontossággal kezeli. Szathmári a jegyzőt a töle várt sikerrel adta, nem tulzott, s talán éppen ezért jutalmazá meg a közönség kibírásával. Rózsáné asszony — Rey Jeanette — csinosan kezelte szerepét. Az érzélgős Laureat Szabó Pepinek kellett adni. Ugy állanak a megindulás könyei az ő eleven-kedélyes arcához, mint a tíz éves gyermek arcához a szemlívég. A levélolvasási jelenete sikerült volt. Mándoki — Borel — Ujfalusi-né Vannan Jeanette — szokott jó sikerrel játszott. Közönség szép számmal.

Mart. 3-án: „A király házasodik.“ Tóth K. vigjátéka.

Mart. 4-én: „Alvajáró“ Bellinitől. Az est di-csőségéből az oroszán rész Dálnoki Rózsát illeti ma is Fekterrel. Általában az opera szépen ment. Közönség nem sok.

Mart. 5-én: „Denis ur és neje“ Offenbach operette. A közönség kíváncsisággal nézett ez elő-adás elé, mint az előlegesen többször hirdettet daraboknál szokás, az eredmény azonban ugy látszik nem elégitette ki a közös várakozást. Denis ur nem tartozik Offenbach legsikerültebb operettjei közé, habár ettől sem tagadhatni meg az elevenséget. E műnek szövege sem sokat ér.

A mi az egyes szerepeket illeti, Lucit Dálnoki Róza folytonosan szépen énekelte, különösen a spanyol dal több tapsot is megérdemelt volna. Szabó Pepi — Nanette — ma is kitűnő volt. Egyedül is képes megnépesíteni a színpadot. ha kell beszél kettő helyett is, de pausa nem áll be, míg ő künt van. Odri a káplárt szebben énekelte, mint játszott. Ugy látszik visszagondolt „Egy a mi né-pünkkel“ Körömsire, pedig a két szerep között véghetetlen nagy különbség van. Az operettet „Ké-rek két pengőt kölcsön“ című eleven vigjáték előzte meg, melyben Szathmári és Gyulai folytonos derült hangulatban tarták a közönséget.

vánja a jogossága felől tökéletes meggyőződést, hajtson végre a nélkül, hogy csak egy pillanatig is tudakozódjék annak jogos volta után, és adja által magát szenvedő eszköz gyanánt olyan ke-zekbe, a melyek az egész történelem tanúsága sze-rint igen gyakran ártatlanul kiontott vértől gőzöl-gönek.

Politikai első egybekötése a Jáko-binokkal történt, ezzel a legvérszomjasabbal minden pártok között, a melyek Franciaországban dühöngöttek, és a kiknek kormányát kiválólag „a rémuralom“-nak nevezik. A szolgálat, mely szá-mára az olaszthoni főparancsnokságot megszerezte, abból állott, hogy tüzéséget a nép ellen fordította, a mely bármennyire vészhozó legyen is, ha mint portümeg lépik fel, de mégis az éppen fenforgó esetben a maga jogait helyesen fogta fel, és erő-szaktételét a nyilvános bitórlás ellen irányozta.

Első hadjárata az olaszthon volt, s még elevenen emlékezünk arra a csaknem elragadtatott bámulatra, a melylyel első diadalait kísértük; mert akkor még elég együgyűek valánk a szabadság választott edénye gyanánt tekinteni ötöt. Akkor még nem valának ismeretek az ő sajátosság ter-vei; sikereinek titka még nem hatott volt el mi-hozzánk, s győzelmeinek rohanó gyorsasága arra ingerelte a képzelőtehetséget, hogy a regényes kor egy hősenek titkos hatalmával ruházta fel ötöt. Megvalljuk, hogy mi még most sem olvashatjuk olaszthoni harcainak történetét a nélkül, hogy ere-inkben sebesebb mozgást ne érezzünk. A villám-sebesség, melylyel terveit felfogta; leleményességi-nek kimeríthetetlen volta; akaratának erélye; a ha-tározott fellépés, a mely a föltett szándék és an-nak végrehajtása között avagy csak egy percet is eltetni nem engedett; a lélekéberség a mely egy hirteleni szerencseváltás közben, az örvénynek a szélén, nekie a szabadulásra és a győzelemre esz-közöket mutatott; ezek a kiváló tulajdonságok, ka-pcsolatban olyan bátorsággal, a mely a később gyanuba hozódott is, de akkorban soha sem tán-torgott, kényszerítetnek minket azzal a bámulattal

Különfélék.

— Hétfőn e folyó hó 13-án közszertetbeu álló színész hozánkfia Gyulai Ferencz jutalmul e színpadon először bérletszünetben adatik: „Peri-ehon ur és családja utazása.“ Itt még nem adott francia színmű, 4 felvonás.

*. Mint halljuk Dálnoki Róza a jövő sa-sonra elhagyja színházunkat. Nem tudjuk melyik színpadon cselelő fel a miénket, lehet hogy fénye-sebb lesz, de hogy hasonló közönséget jelen mint a minőt nálunk talált, abba határozottan kételkedünk.

*. Jósika Miklós több mint 150 kötettel gaz-dagítá a magyar regény-irodalmat, tehát mint ma-gyar író a legübbet írt. Beesés emlékiratait nem végezhet be, a mi örök kár, mert a közönség rit-ka érdekes olvasmányt nyert volna benne.

*. Éppen most hagyta el a sajtót „Tarta-roff herczegnő, vagy a czárnő leánya“ történeti regény, két kötetben Mülbach Luizától. A ki ismeri Mülbachnak gyönyörű szép tollát, a ki nagyszerű korrajzai és regényei között csak egyet olvasott el, az bizonyosan sietni fog megszerezni e regényt is, mely egyike a legérdekesebb olvas-mányoknak. Ára 2 frt s a kiadó Stein János vi-déki megrendelésekre gyorsan el fogja küldeni.

— Dévártól írják nekünk mártius 4-dikéről: Keserű Ferenczt Déva várossa polgármesterét ma eltemetők. Hogy közkedvességben állott, bizo-nyítja az, hogy daczára a nagy sárnak mondhatni az egész város, s azon kívül az itt székelő törvény-szék tagjai és a megyei tisztés kikísérte a rom-kath. temetőjébe. A néhai a maga életpályáját mint katona kezdte meg, honnan mint tiszt kilépvén, tovább volt megyei szolgabíró 20 évnél. A 48 belikatastrofa után pénztárnok lett, később nyugalmaztatott, s ezeltől egy évvel polgármesternek választott, ezen minőségben halt meg. Erdemei közül meg kell említenem azt: hogy egyike volt azon legelsőeknek, kik a dévai kaszinót alapították; ő volt a lelke azon vállalatnak, hogy kaszinónknak saját épületet legyen, s az építés, a berendezés s a csin, mely kaszinónkat jellemzi, csaknem kizárólag általa vezetett. Nem mulaszthatom el megemlíteni azt is: hogy a 49-beli romlás után kaszinónkat — mely már akkor fel volt építve és berendezve — mint középületet el akarták foglalni; ő azonban nem lévén oly gyűlölt ember mint mások, befolyása által megtartotta azt nekünk, illetőleg az egész megyének. Élt 68 évet. Béke poraira!

*. Az „Alkotmányos unicum“ czim alatt a „Debatte“ egy marosmelléki közleményt hoz, melyben a többiek között olvassuk: Az alkotmányos állam akkor virágzik, ha a korona, a ministerium és képviselőház között teljes egyetértés uralkodik. Angliában láttuk példáját, hogy Palmerston lordot a királynő elleneszenve ellenére a parlament fűtar-totta. Poroszországban, a parlament roppant többségének ellenére, a király még mindig Bismark urra bizza az ügyek vezetését. Ez mind megtörtén-hetik, habár tartós állapotot nem is idézhet elő. Az alkotmányos élet „unicum“-át azonban oly helyzet képezne, melyben a minister sem a felső, sem az alsóbb régiók támogatásában nem részesül. Levelező fölfogása szerint Schmerling államminister ur éppen ily helyzetben volna. Február 12-én, Schmer-

adózni nekie, a mely a magosabb rendű hatalmat és tehetséget megilleti, és a melyet mi tőle meg-vonni teljességgel nem is kívánunk.

Ne hogy megfűtközzenek ezen a béke barátai. Megmondottuk és újból ismételtük, hogy nem ki-vánjuk visszatartóztatni bámulatunkat azoktól a szel-lemi tehetségektől, melyeket a hadjárat néha fel-költ. Nagy szellemi képességek még romlott álla-potokban is dicső természetet mutatnak, és mi érez-hetjük nagyságukat, holott egyszersmind erkölcsi meggyőződésűnek egész erejéből kárhözhatatjuk azokat a rossz szenvedélyeket, melyek által amazok elromlottak. Mi késsze vagyunk megvallani, hogy a háborn, bármennyire utálatos legyen is előttünk, az értelemnek és az akaratnak olyan erejét fejtí ki és hozza napfényre gyakorta, a mely emeli fel-fogásainkat az emberi lélekről. Talán egy pillanat sincs az életben, a melyben a lélek oly fokozott tevékenységbe legyen helyezve, az akarat annyira buzgó és szilárd, s egy vissza nem fojtható felin-dulás annyira korlátozott legyen, mint a csata órá-jában. Mégis a barczfi nagysága szegény és alá-való, összehasonlítva az érény lelki fűnségével. El-enyészik az erkölcsi nagyság előtt. Az emberiség, szabadság és vallás vértanúja; a megvetett és el-hagyott igazságnak rendületlen párthiye az, ki egye-dül támogatás nélkül és szidalmazva, sokaság nél-kül, a mely beléje bátorságot önthetne, a tárgyak-nak változatlan különbségei nélkül, a melyek öt komor gondolatai közben néha-néha felüdíthetnek, a maga megerőtletésre avagy ellenállásra való külső inger nélkül, a mely az ő erélyét felkölteni és ele-venségben tartani képes lenne; mégis nyugodtan, eltökélten és meggyőzőhettelem emberi szeretettel tñri azt a hosszas és kínos nyomorúságot, a melytől öt egy visszahúzott szó megmenthetné; egy ilyen em-ber annyival fennebb áll a hárcz fián, mint áll a felettünk való csendes és végtelen ég az alattvaló föld felett, a melyet lábainkkal tapodunk.

(Folytatjuk.)

ling ur a szatmári küldöttség előtt egy nyilatkozott, hogy Magyarország anyagi érdekeit mindig melegen kész támogatni. Ez igen szép, de anyagi érdekek előmozdításával Magyarország még nincs kielégítve, mert a nemzet ég azon kívánságtól, hogy a századok lefolyta alatt előtte becselessé vált alkotmányát élvezhesse. Az államminiszter ur csak az anyagi érdekeket emeli ki, míg legfelsőbb helyen, két évvel ezelőtt kimondatott, hogy Magyarországnak minden tekintetben való kielégítése a cél. Hasonlóképp február 12-én történt, midőn Schmerling ur, a nála üsszegyűlt követek előtt nyilvánítá, mily kellemetlenül hat a kormányra, hogy a ház tetszéssel fogad a magyar ügyben oly nyilatkozatokat, melyek a ház eddigi állásával ellentétesek. A tetszéssel fogadott nyilatkozatokban azonban éppen az volt, hogy a ház lemond az alkotmány-eljárás elméletéről, s a kibékülés útjára tér. Az alkotmány-eljárás elméletének alkalmazása nem válthatik hasznára sem Magyarországnak, sem az összes monarchiának, s ha Schmerling lovag az alkotmány-eljárás elméletének mellőzését sajnálja, már bezonyította, hogy nézeteiben sem fellül, sem alul nem gyamolittatik.

Ugyan csak a „Debatte“ tegnap számban még erősebben nyilatkozik Schmerling ur állásáról. Nagyszerű győzelemnek mondja a kormány engedését a költségvetési törvényekre nézve. E győzelmet a reichsrath alsóbáz ellenzéke vitva ki az államminiszter felett, kinek még hangja is megváltozott e sokat lengett ellenzék irányában. E megváltozott hang azonban, ugymond, koránsem oszlatja el az árnyékok, mely Schmerling urra esik. A mart. 2-kán kivívott győzelem jellemzi Schmerling ur politikáját, s ama vélt híveit is; kiket eddig elénetalán még bir, komoly gondolkodásra fogja bírni. Roszálja továbbá ismét az államminiszter magyar politikáját is, mint a melyet sem a birodalmi kapcsolat szükségse, sem a birodalom alkotmányos fejlődése érdekei nem kívánnak. Komolyan roszálja, hogy ma lehetővé lett, a mit a kormány közegek tegnap még párt fondorlatnak híreszteltek, és felkiált: „Valóban, ha Schmerling ur politikája még valahol széles e birodalomban elismeréssel bírt, ugy mai nappal minden igényét reá eljátszotta.“

* Párisból írják: „A közérdekeltség e pillanatban a „Julius Caesar“ előbeszéd körül forog, s még azon feszültség is, melylyel a kamara összeállításra tekintettek e pillanatban háttérbe szorult. A „Constitutionnel“ ez előbeszédet Caesar történetéhez lapja élére állítva, lelkesült magasztalásokkal halmozza el a császár mitvét, mely — melleleg szólva — még ismeretlen. Limayrac ur már most is állíthatni hiszi, hogy mártól kezdve több mint valószínű, hogy Caesar nagysága s működésének legitimitás megállapítása méltó történetészt. „Nem, Caesar nem volt bitörő (usurpator), kiált föl L. ur, ő csak megtestesítés volt azon eszméknek, melyek másfél század óta Róma kapuján kopogtattak, de bebecsátatást nem nyertek. Caesar megpyitá a várost a latin gyarmatok előtt, kiterjeszté a polgári jogokat Rómában, s midőn másfelől a gallusoknak a tanácsban helyet adott, a nép és a népek egyenlőségét alapítá meg.“ „Még arra is figyelmeztetni akarunk, folytatja tovább Limayrac, hogy Caesar élete a tuileriák palotájában íratott, s hogy 1862. márt. 20-rol van keltezve. Napoleon! A tuileriák! mártus 20! (E napou vonult be, t. i. az Elbából visszatérő Napoleon a tuileriákba.) Mi mély értelem rejlik azokra nézve, kik az okokat vizsgálni szeretik, ez egyszerű összeállításban!“ A „Siècle“ a császári mű iránti tiszteletteljes elismerését néhány discret megjegyzéssel szelidíti. „Mi nagy feladat Caesar életét megírni! kiált föl Havin ur. Ily feladatban nagy tanulság rejlik a jelenkor számára. Mindnyáján, kik a történet e lapja fölött elmélkednek, oly nézetben leandnek, hogy mai napság csak egy lehet tartós institúciókat létrehozni, ha egyfelől a hatalmat, valamint a polgári és politikai szabadságot megszilárdítják.“ Az Union“ így ír: „A „Constitutionnel“ Caesar előbeszédét a felhőkig emeli, a bizelgés kedvet mutat minden szemérem nélkül lépni föl. E szerint hát több, mint irodalmi vagy történeti műről van szó. Ez kiviláglik a bizelgés minőségéből. Eseményt akarunk csinálni belőle.“ A „Temps“ ugy vélekedik, hogy Caesar írója Guizot tanaihoz szegődik, ki szintén azt állítá, hogy az intézmények fűnállása már azok helyességét és jóágát mutatja. Girardin Emil sem épül a munkán; nem dicseri. A tiszteletpéldányok szétosztása már megkezdett. Az első a császárné kapta, a másodikat a trónörökös, melybe a császár sajátkezűleg e sort írta: „Eiamnak őszinte szeretetem jelölt. Napoleon.“ A Patrie az első kötet tartalmát közli. Két részből áll. Az elsőnek címe: „Róma Julius Caesar előtt“, s hat fejezetre oszlik: 1) Róma a királyok alatt R. alapításától 224-ig. 2) A consulok alatti köztársaság alapítása 224—416. 3) Italia elfoglalása 416—488. 4) A földközi tenger medencéje körüli jólét a pün háboruk előtt. 5) A pün háboruk Macedónia és Ázsiában 488—621. 6) A görögök, Marius és Sulla 621—676.

Politikai hírek.

Angolország. London, mart. 1. Az itteni közvéleményt élenken foglalkoztatják az amerikai események, s a legutóbb megkísérlett békealkudozások. A déliek azon indítványát, hogy a polgár-

háborut más ellenséges testvérek közös megtámadásával kellene befejezni, sokan ugy magyarázzák, mintha Canada lenne ezen indítvány által fenyegetve, míg általában véve alig félremagyarázható, hogy Monroe tana által inkább a mexikói császári trón fenyegettetik. A „Times“ amaz indítványt szintén Canada elleni szándékra magyarázván így szól a tárgyhoz: „A közönségnek már elég ideje lehetett a délieknek Seward által küldött javaslatát jól megfontolni. Magában véve nem sok újat tartalmaz ezen okoskodás. Amerikában már három év óta van az forgalomban, s majd az északi, majd a déli államok birlapjai ránták azt elő, mint a nemzeti zavart helyezthöl kivezető alkalmas utat. Most azonban hivatalos forrásból értesülünk felőle, hogy ezen jellemző eszme csakugyan létezett, sőt mi több, a hadviselő kormányok képviselői komolyan tanácskoztak is arról értekezések alatt. A conferentia febr. 3-kán tartatott; febr. 8-kán már a congressus előterjesztményei a dolog felvilágosításul indítványba hozattak, s 10-kén Lincoln közölteti az okmányokat. De ez nem volt még minden. Febr. 9-kén Seward egy fontos irománnyal szaporítá az előterjesztményeket. Leült és az ő sajátágos modorában írt egy hosszú sürgönyt Adamsnak, a londoni követnek. És ezen sürgöny azon melegen, még mielőtt rendeltetése helyére elindítottat volna, a többi okmányokkal együtt a congressus elé terjesztett. Washingtonban február 10-kén már kinyomtatva jelent meg, holott a posta, melylyel Európába küldetett, csak 11-kén indult, s minthogy 23-kán már a mi hasáinkon megjelent, mr. Adams ugyanazon pillanatban olvasá azt, midőn már egész Angolországban kézen forgott. Talán valami rendkívüli benyomást várt Seward azon hírtől, melyet annyira sietett szemeink elé juttatni? A mint észre lehetett venni, az elnök semmit sem szoltott közleményeiben ama „kül terv“ felől, mely ellen a most egy más ellenében vesztegetett erőket összpontosítani kellene; és Davis elnök sem ejtett semmi célzást ezen főtárgyra. Sewardnak jókor megjelent sürgönye nélkül egy árva szót sem lehetett volna az egészről megtudni. Ezen terv sok csalókat foglalmagában az északra nézve, s a délieket még több kecségtetéssel látszik csábítani. Ha az északot csak ideiglenesen is rá lehetett volna venni, hogy a déli szövetséghez ennek függetlenségét indirecte elismerje a szövetezés ténye által, a déliek játéka félig nyerve lenne. Mi azt tartjuk, hogy ezen eszme nagyon ravasz volt, s Amerika legfurfangosabb fejeinek is becsülettére válik. Hanem az unionisták nem akarták fegyvereiket, legközelebbi sikereik következtében szünteteltetni, s csak azért utasíták vissza az ajánlatot. Nekünk azonban jó lesz ezen leezkét megjegyeznünk. Seward oly szíves vala, figyelmeztetölgen inteni bennünket, s magunkra vetetünk, ha késztetlennék találatnánk. Az „Economist“ azt mondja, hogy a felsőház Canada feletti vitája kellemetlen, de szükséges és jötevő volt. Granville és Russel lordok nyilatkozásai bel- és külföldön a legidősebb hatásuk lehetnek. Az amerikaiak több ízben ámitották magukat azzal, hogy Canadát kardcsapás nélkül oda engedné Angolország. Az ilyen tévedés veszedelmes mind Amerikára, mind Angliára nézve. Bármily borzasztó lenne is egy Angolország és Amerika közötti háboru, azért senki se higgye, hogy még a világháborútól is vissza tudna rettenni Anglia, ha becsülete forogna kérdésben. Ha Angolország a kellemtelenségektől való irozásból csak egy kopasz tengeri szirtet is kiadna ellenszeglítés nélkül kezéből, ez minden irigyének s ellenségének maga elleni zudítása lenne.

Franciaország. Páris, mártus 1. A „Patrie“ mai számában töredéket közöl Julius Caesar élete második könyvéből. — Mommsennel felesel Caesar születés ideje felett. A császár Róma felépítése utáni 654-hez ragaszkodik. A negyedréti kiadásból csak 300 példányt nyomtatott a császár. Ebből küldött minden európai uralkodónak, a minsterium és a titkostanács tagjai is ebből kaptak egy-egy példányt, továbbá az akademia tagjai Thiers, Merimée, Augier Emil, Feulet Octáv, Sainte Beuve és Nisard; — a hírlapírók közül Delamarre (Patrie), Havin (Siècle), Girardin (Presse), Limayrac (Constitutionnel), Dailoz (Moniteur) és a „Times“ igazgatója részesülnek ezen kitüntető ajándékban; a saját többi tagjainak Plon fogja elküldeni példányaikat. Beszélük, hogy a császár még egy munkát fog írni, nagy Károlyról, s egy másikat IV. Henrik politikájáról. A hadügyministeriumnál egy XIV. Lajos számára nyomtatott Caesar commentárt találtak. Ezen kiadás nagyon ritka, mivel csak tíz példány nyomtatott belőle. Az esti „Moniteur“ ismét áttekintést adja a világhelyzetnek s ez alkalommal Schleswig-Holsteintól így nyilatkozik: „A hűségek három különböző rendszerrel állnak szemben, a teljes autonomiával, melyre eleve törekedtek, az egyszerű annexióval vagy a politikai unioval, melynek föltételeit a berlini terv magában foglalja. Miután a teljes autonomia iránti remények nagyon gyengültek, mióta Poroszország szándékai ismertek, különösen a két másik combinatio felett foly a vita számos gyűlekezetben azon szándékkal, hogy a német udvarok határozatára befolyást gyakoroljanak. A Róma és Franciaország közti szakadás iránti aggodalom megszűnt. Sártiges többszöri értekezései Antonellival lehető legjobban vagy legrosszabbul összeenyveztek a kölcsönös viszonyokat. E percz-

ben legalább nem lehet tartani a dipl. viszony megzakasztásától, noha a szentszék, Napoleon barátágos nyilatkozatai dacára nem menekülhet rettegésétől.

Ugyan a „Moniteur“ jelentése szerint a császár történelmi műve csak a jövő héten jelenik meg. A lapok addig is mutatóványokat közölnek belőle. Többek közt — a „Patrie“ fenebbi közleményén ki-vül a „France“ kalászatokat hoz a második könyv 3. és 5. fejezetéből. Közli a második könyv tartalom jegyzékét, szól a négy térképről, s Caesar arczképéről. Az egészből úgy látszik, valami német szellemű tudós munkával lesz dolgunk. Több benne a latin és görög idézet, mint népies könyvekben szokás. A „France“ kivonatai philosophiai szemléldésekkel áll, a többi közt, hogy nem szabad a nagy szellemeknek apró szenvedélyeket tulajdonítaniuk. A népek emberek sikereit magasztos érzelmeik, nem pedig a számítás vagy eselszövény szerzi meg. Peyrat után (az „Avenir national“-ban) Neffzer is szól az „Előszó“-hoz a „Presse“-ben. — A parlamenti ellenzék megoszlott. Favre, panaszkodik Thiers orleanista befolyása miatt. Picard, Pelletan és Simon nagyon sokallják az imperialismus szerepét Gueroilt és Havin nem akarnak a kormány ellen rendszeres ellenzékét képezni.

Beszélük, hogy Talleyrand nagyon öröködik Szentpétervártól, a két kormány közeledése érdekében. De Gorcsakoff nem feledheti, hogy Franciaország megkísérté Angliát a lengyel ügyben közös actiora bírni. Igen kétséges, hogy II. Sándor meglátogatná a császárnét Nizzában, a császárné ott mulatása utolsó idejében. A lyoni nép magaviselete a császár irányában e tekintetben nem szolgál felbátorításul. Hir szerint a korona örökös fogná anyját Nizzából haza kísérni.

Olaszország. Róma. A „N. Pr. Ztg.“ következő érdekes közleményt hoz a szent városból: „A pápának megvannak III. Napoleon levelei üsszegyűjtve, attól fogva, midőn Gaétából visszajött, a mai napig; valamennyit sajátkezűleg írta a császár. Ezen levelek a legünnepélyesebb erősítéseket, a leghatározottabb ígéretek tartalmaznak arra nézve, hogy védelmezni fogja a pápa világi hatalmát és soha meg nem engedné, hogy az egyházi államból csak egy talpalatnyi is elvéssék stb. szoval ezen levél gyűjtemény színté a mulatságba átvágó elellentében áll mindazzal, a mit a francziák császára a pápa ellen már elkövetett. Ezen levelekben az olasz egység ellen is nem helyesölög nyilatkozik a császár, ugyszintén a nagyravágó és lelkiismeretlen Piemont ellen is, melyet Napoleon 1859-diki leveleiben rendesen „közös ellenségünk“ czimmel illet. Nagyon gonosz levelek azok a császárra nézve, s közzétételük erős csapásként sujtának; pedig most efféle közzétételről van szó. Köztudomásu dolog IX. Piusnak III. Napoleon iránti sajátágos szeretete (VII. Pius és államtitkára Consalvi hasonló szeretettel viseltettek I. Napoleon iránt) azonban ugy látszik, hogy ez a szeretet most már vége felé jár. A pápa már meghagyta titkárának magr. Consalvinak ama levelek lemosolását, s ha III. Napoleon a pápát martaléku hagyja a forradalomnak: a levelek közöltetni fognak.“

Turin, febr. 28. Mint hírlík, a parlament komolyan fog foglalkozni Turin megerősítése kérdésével. A kormány azonban reméli, hogy a ház egyszerű napirendre térend. Párisban az amerikai ügyek fejlődése aggodalmakat kelt. A császár sokat értekezik oly emberekkel, kik Amerika viszonyait ismerik, és telve van aggodalommal. — Azt írják, a császár nem fog gondolni az európaiak véleményével, s Mexicot saját sorsára hagyandja. Különben pedig bajos föltetni, hogy Napoleon császár illető szándékait előre dobra verné. Levelező azért említi meg ezen hirt, mert egy igen magas helyezett férfitől származik a tudósítás, s valószínű, hogy alap nélkül nem írta volna. A királyt Milanóban a hatóságok, a polgári őrseg, s beláthatlan sokaság zajos örömmel fogadta. Szombaton a király a nevérol nevezendő képtár épületének alapkövét teendi le. Vasárnap még ott marad, s hétfőn viszszaütazik Turinba.

Turin, mart. 2. Még mindig nem tudhatni, meddig marad még itt a kormány székhelye, meddig tartandja itt a parlament üléseit. Valószínű, hogy a kamarák a napokban ismét üsszeülnek, s be fogják fejezni a halálbüntetés eltörlésének, az egyházi javak lefoglalásának, a pénzügyi viszonyok és vasuti ügyek nagyfontosságú kérdéseit, ha oly buzgó munkássággal látnak hozzá, mint a melyet eddig tanusítottak. Ha ezzel készek lesznek, akkor aztán ütött a parlamenti mostani üsszeállítása szerinti, s parlamenti munkálkodásának Turinban végörája. De még ebből nem következik, hogy a jelen parlament feloszlását után tistént el fognak rendeltetni az új választások. Sőt talán érdekében lenne a kormánynak, hosszabb szünetelést engedni, hogy Florenzben jól elhelyezkedhessék, s az új törvények meggyökerezésének idő engedessék.

Németország. Berlin, mart. 2. A „Kob. Ztg.“ következőleg ismerteti Bismark utóbb Bécsbe küldött sürgönyét: „A porosz sürgöny nagy terjedelmű s ezáltal nagyon határozott hangon írt okmány. Éppen oly terjedelmesen, mint határozottan fejtegeti Poroszország álláspontját és kívánatait, különös súlyt fektet azon követelésekre, melyeket az upon alapítandó nordalbingi állammal szemben érvényesíteni akar, ezeket öt pontban elősorolja és

sorban indokolja. Az ezen alapon történt megegyezés után nincs oka többé Poroszországnak, hogy az új állam megalakulását Austriával egyetemben eszközölje s kilátásba helyzi, hogy e szervezést jogvizsgálat követendi Austria nézete szerint. Az öt pont következőleg van formulázva: Lemondás az országfejedelmi fűnsűbségről a kieli és eckernfördi kikötőben, valamint az északi tengertől a keleti tengerig építendő csatornán. — Katonai egyezmény a szövetségi jog föntartása mellett a schleswig-holsteini hadjuttalékok illetőleg. A posták és távirdek vezetésének átengedése Poroszország részére. Azon jog megadása, hogy Poroszország erősített helyeket saját csapataival megszállhasson. E helyek közt, levelező szerint, nincsen Rendsburg, melyre hadműtani szempontból kevés súlyt fektetnek a poroszok. Levelező szerint az osztrák kormány aligha fog megegyezni e követelésekben, s e szerint újra hoszszadalmas diplomatiai alkudozások várhatók.

Az elbei herczegségek ügyéről így ír a „Prov. Cöresp.“: „Ha Poroszország kész ezental a herczegségeket minden támadástól megvédeni és mególtalmazni, követelheti, hogy a hűségek védereje a porosz hadsereggel és hajóhaddal bensölög üsszeolvadjon. Nem elégséges ama czélra, hogy, miként más német államokkal fennáll, egyszerű katonai egyezmény létesüljön Poroszország és Schleswig-Holstein között; csak a mindkét részről véderő teljes egyesítése felelend meg azon viszonynak, melybe Poroszországnak, szűkség esetén északi határai megvédése végett egész haderejével kellend belépnie. E szoros üsszeköttetés Poroszországgal, különösen hajóhadunkat illetőleg nagy fontosságu, mintán éppen Schleswig-Holstein állandó védelme most még sürgetőbben készit, mint eddig, a porosz tengeri erő fejlesztésére; más felől a schleswig-holsteini parti lakosoknak a közös hajóhadban való képzése sikeresen előmozdítandja e nemzeti feladatot.

Törökország. Az „A. A. Ztg“-nak írják Konstantinápolyból: „Az Archipelagus valamennyi szigetén, melyeknek lakosai nagyobbára görögök, ugy szintén Smirnában is valóságos toborzó-parancsnokságok állittattak, oly czélból, hogy a görög ifjaknak az orosz hadseregbe lépést megkönnyítsék. A fiatal hellen jó felpézt kap, ingyen ellátással szállittatik Odessába, vagy más orosz kikötőbe, s még egyéb kedvezményekben is részesittetik. Mint-hogy a Korán nem engedi meg a keresztyénnek fegyvert adni a kezébe, ezen körülmény igen kedvező alkalom, melyet a lépésről lépésre haladó szomszéd orosz ügyesen kizsákmányol arra, hogy a törökországi rájak nagy részét ily módon meg-oroszosítsa, s a javíthatlan rajongó moslimeket hovavóább szűkebb határok közé szorítsa. Az angol követ annak idejében — mint mondják — figyelmeztette Fuad basát s más reformátorokat ezen felettebb fontos körülményre.“

Ujabb. Berlin, mart. 4. A katonai bizottmány mai ülésében Gneist bevezető előadást tartott. Roon hadügyér engesztelékeny alakban kijelenté, hogy a kormánytól semmiféle engedvény nem várható a seregváz és létszám törvényes megállapítása körül. — A bizottmány mintha engedményekre lenne hajlandó. Unruh a sereváz és nemzetörseg egybeolvadását indítványozza. Kirchmann határozottan ellenez minden engedmény utáni kapkodást. — A valódi alkotmányosság elnyerése érdekében végig kell vitatni a viszályt. Lette módosításról beszél. — Roon állítása szerint a reorganisatio könnyit az országos terheken. — Hétfőn folytatása a vitának. A tervezet egyes pontjainak megvitatása valószínű; ellenben, miután a kormány nem enged, a törvényjavaslat visszavetése bizonyos.

— Hamburg, mart. 5. Hir szerint Vilmos király, Bismark kíséretében Schleswig-Holsteinba fog utazni. Altonába már elment az erre vonatkozó jelentés. Azon hirt, hogy az Elbe-herczegségek nevezetesebb városaiban osztrák helyőrségek lesznek, a schleswig-holsteini lapok, dacára a berlini helyreigazitásoknak, ismételve emlegetik.

— Gothenburg, mart. 4. A „Göteborgsposten“, mint bizonyost jelenti, hogy a svéd királyság meghívta az angol trónörökös és Napoleon herceget a svéd-norvég seregeknek nyár végével tartandó hadgyakorlataira; s hogy azok a meghívást elfogadták. Azon felül a tábor még a dán koronaherceg is meglátogatandja.

— Páris, mart. 5. A francia kormány a syriai vizekre a fenyegető nyugtalanságok miatt, hajóhadat fog küldeni.

A mexikói tudósítások nyugtalanitják a kormányt. A ministertanács mai ülésében további csapatküldések eshetősége tárgyalatott. Hírlík, hogy a ministertanácsban Miksa császár támogatását határozották el.

— Bécs, mart. 6. A pénzügyi bizottmány ma este ülést tartott. A kormány részéről nem jelent meg képviselő. A kereskedelmi ministerium költségvetéséből 680,000 forint töröltetett ki; azután a közoktatási tanács költségvetésére került a sor. A képviselő ház teljes ülése jövő csütörtökön lesz.

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DÁNIEL.

